

ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ В ПОЛІЕТНІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

ПРОБЛЕМА УПЕРЕДЖЕНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ІНШОСТІ У ПОЛІЕТНІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ДЕЯКІ ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ РІШЕННЯ

Надія Кічук

доктор педагогічних наук, професор

Юрій Куріляк

аспірант

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

idgu_pedfakultet@ukr.net

За умов життєдіяльності особистості у поліетнічному соціумі актуальності набуває, з одного боку, питання, як не загубити свою етнічну ідентичність, а, з іншого – в який спосіб набутти здатності до неупередженого ставлення до всього, що пов'язане із поняттям «іншість». Зазначені зауваги становлять предмет активної дослідницької діяльності фахівців, котрі базуються на своєрідності відповідної наукової галузі, а також освітян, адже саме їх особистісно-професійне призначення безпосередньо пов'язане із становленням злагоди в суспільстві. У зазначеній площині особливого загострення набуває підготовленість педагога компетентно реалізовувати своє соціально-професійне призначення – сприяти формуванню у здобувачів освіти саме неупередженого ставлення до усїєї сукупності проявів етнічної ідентичності через конструктивне використання ресурсів не лише сім'ї, як соціальної інституції, а й освітньо-розвивального процесу, починаючи із закладу дошкільної освіти й завершуючи потенціалом формальної, інформальної, неформальної освіти особистості впродовж життєвого шляху.

Довідкові джерела трактують «упереджений» як необ'єктивний, такий, що є несправедливий, адже ж йдеться про особистісну властивість, котра віддзеркалює хибну думку, яка «складається наперед, без ознайомлення, реальної оцінки чогось, та пов'язане з нею відповідне ставлення» (4, с. 880); мається на увазі антонім до слова «безпристрасний». Якщо ж виходити із упередженого ставлення особистості до представника певного етносу, то в ньому сконденсовано значиму для неї спрямованість на всі виміри етнічної ідентичності оточуючих.

Вочевидь йдеться про надзвичайно складну проблему, кожний сегмент якої вже складає проблемне поле. Так, ще й донині є предметом активних дискусій науковий статус понять «ментальність» та «етнічність». У цьому зв'язку, на наш погляд, суттєве пояснювальне значення набуває все ж таки етимологічний аналіз, котрий пророблений, зокрема французькими дослідниками. Так, за Л. Февром і М. Блоком, найточніше поняття «ментальність» співвідноситься із конструктом «бачення світу»; як вибудовуються суспільні взаємовідносини в значній мірі залежить від системи уявлень про світ, що створює в особистості передовсім система освіти та педагог як фахівець.

Учені, які безпосередньо або опосередковано вивчають домінанти поліетнічного плюралізму (Безюльова Г., Бондирева С., Бушмарина Н., Кліменко Н. та ін.), небезпідставно зостерігають від етноризиків, які пов'язані, зокрема, із гіпермобільністю міграції, котра може призвести до міжетнічних конфліктів.

Нам імпонує наукова позиція, за якою, у пошуках конструктивних механізмів формування позитивно-активного ставлення, зокрема молоді, до імперативу «коріннями в етнос, віттям – у світову культуру» та готовності до «діалогу культур», визнано доцільним зосереджуватися на вихованні соціальної довіри у міжетнічних відносинах; йдеться про «соціальний капітал в різних спільнотах» [2, с. 19]. Зазначене важко переоцінити, якщо спиратися на загальноприйнятту науковою

спільнотою точку зору щодо трактування довіри за Дж. Девісом, Р. Маєром, Ф. Шурманом. А саме: довіра постає як готовність однієї сторони до вразливості від дій іншої; при цьому акцент робиться на очікування того, що сторона, котрій довіряють, здійснить дію незалежно від можливості її проконтролювати.

Спираючись на вищезазначене і враховуючи своєрідну палітру полі-етнічного складу мешканців саме Українського Подунав'я та місце, яке посідає Ізмаїльський державний гуманітарний університет – єдиний державний заклад вищої освіти в регіоні, загострення набуває проблема упередженого ставлення деяких майбутніх фахівців до «іншості», а також системний характер впливу освітнього процесу на взаємну адаптацію його суб'єктів через діалог. У цьому зв'язку привертають увагу наопрцювання дослідників, спрямовані на виховання в учнівської молоді національно-культурної ідентичності, зокрема, через розвиток волонтерства, ініціювання гурткової активності, розробку методичного сервісу виховання толерантної свідомості здобувачів освіти [1].

Отже, дбаючи про виховання позитивної установки, толерантної свідомості, готовності особистості до діалогу задля запобігання непорозуміння, доцільно розробляти якісно нові педагогічні рішення. У цьому відношенні зацікавлення становлять ті виховні практики, котрі забезпечують стійкі позитивні результати щодо пропедевтики негативних явищ (на кшталт ксенофобія, агресивність, соціальна напруженість).

Саморефлексія досвіду систематизації соціально-педагогічних зусиль, спрямованих, з одного боку, на розвиток у студентської молоді етнічної самоідентифікації через створення полікультурного розвивально-пізнавального простору закладу вищої освіти, а, з іншого – становлення майбутнього педагога як компетентного фахівця в аспекті повноцінної реалізації функції вироблення у вихованців толерантного ставлення до представників інших етносів, дозволяє деталізувати деякі абриси інноваційної інфраструктури такого простору.

По-перше, самоцінність ініціювання проєктної діяльності у підсистемі «академічна група студентів – випускова кафедра – факультет – ЗВО». У нашому досвіді виправданою виявилась практика, зокрема, природоохоронної діяльності з урахуванням поліетнічного соціуму, котрий репрезентований народами і етносами Дунайського ареалу. Як уже зазначалося, в рамках Єврорегіону «Нижній Дунай» реалізується проєкт «Придунайські озера, Україна. Постійне відновлення і збереження природного стану екосистем» [3]. Отож, ідея Буджацького фронтiru (у сенсі «грані між дикістю і цивілізацією») набуває реальної практико-орієнтовної зреалізованості як за сучасного загострення екологічної ситуації на півдні Одеської області, так і з огляду на консолідацію поліетнічного соціуму в контексті Буджацького пограниччя.

По-друге, наполегливе і системне стимулювання інтересу майбутніх педагогів до регіональних освітніх інновацій, котрі засновані на ідеях виховання підростаючого покоління на підґрунті міжкультурної взаємодії (на кшталт «Українське Подунав'я – нове обличчя Європи»). У такий спосіб, як переконує практика, досить конструктивно розв'язується двоєдине завдання – позитивна динаміка набуття студентами професійної компетентності в аспекті педагогічно вмотивованого вибору ними саме дитиноцентрованих технологій становлення міжкультурно-орієнтованої особистості.

По-третє, як засвідчує апробований на практиці підхід, незаперечним є педагогічний сенс на всіх рівнях освіти системно відтворювати і базові ідеї педагогіки толерантності, і неперевершену значущість утвердження у Подунав'ї міжнаціональної злагоде, де домінантою постає добросусідство, вартісність (за влучним висловом Іщенко Ю.) «ненасильної комунікації», а контентом постають міжетнічний і міжнаціональний плюралізм.

Отож, проблема упередженого ставлення до «іншості» вже має певні підходи щодо розв'язання. Тут об'єднуючими

видаються вектори «рівний рівному» й «єдність у різномайтті», а своєрідним ядром – здатність особистості виявляти у поведінці високий ступінь етнічної толерантності.

Бібліографія:

1. Балагутрак Н., Вінс І., Пантелеєва Р., Лудана І. (2020). Виховання національно-культурної ідентичності здобувачів освіти. пріоритетний напрям виховного процесу. *Виховна робота в школі*. №8. С. 18–21.

2. Бондаревська І., Михайленко В. (2020). Навчальна програма «Психологія економічної поведінки фахівця з методиками артрозвитку». *Вісник післядипломної освіти: Зб. н. пр. К. Вип. 13 (42)*. С. 10–33.

3. Kichuk N. (2018). Dezvoltarea Traditlor interculturale de Buna vecinatate ale tarilor Dunarene – factor al socializar. Europene a tineretului. *Istorie si civilizatie de-a ungu Dunari de gos. Culegere de studii dedicate zilei international a fiuviului-29 iunie. (ediderunt: costin croitoru, Lilia Tiganenco)*. Editura Istros a Muzeului Brailei «Carol 1». Braila. Pp. 519–522.

4. (2006). Сучасний тлумачний словник української мови / за заг. ред. В.В. Дубічинського. Х.: ВД «Школа». 1008 с.

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ VS НАЦІОНАЛЬНІСТЬ⁹: ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Лідія Ткаченко

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

Інститут обдарованої дитини НАПН України

Tkachenko.Lidiya@gmail.com

Процес глобалізації, невпинний і непереборний, все більше визначає зміст і форми нашого буття, а за умов все швидшого розвитку інформаційних технологій і масової міграції між

---

⁹Поняття «національність» тут вжито в етнологічному значенні.